

Posudek vedoucí na diplomovou práci Barbory Nevolníkové

Nespořehlivý rozprávč vo filmovej a seriálovej tvorbe

Barbora Nevolníková se rozhodla prozkoumat nespolehlivého vypravěče primárně v seriálové tvorbě – tedy zvolila aktuální a poměrně ambiciózně široké téma, které se jí nicméně, rovnou podotýkám, podařilo přesvědčivě zpracovat a promyslet díky dobře rozvržené struktuře textu. Aby mohla pochopit specifika použití této narativní strategie v seriálech, prostudovala a stručně shrnula teoretické definice a typologie nespolehlivého vypravěče z literární a filmové naratologie a následně prozkoumala některé nejznámější příklady jeho použití v kinematografii. Teprve na tomto pečlivě vybudovaném teoretickém a analyticko-historickém pozadí se pak ve své diplomové práci zaměřila na specifika seriálové tvorby využívající tuto narativní figuru. Podařilo se jí přitom objevným způsobem přiblížit hlavní produkční a recepční odlišnosti seriálové tvorby ve srovnání s filmy, díky nimž se pravděpodobně zintenzivnil v posledních letech v seriálech zájem o tento typ vyprávění (identifikuje např. odlišnosti týkající se délky vyprávění anebo finančních a distribučních modelů). V závěrečné čtvrtině pak přináší velmi podrobnou analýzu prvních dvou sezón seriálů, které s nespolehlivým vypravěčem pracují nebývale komplexním a dlouhodobým způsobem – Mr. Robot a The Affair.

Jak je snad vidět i z tohoto stručného shrnutí, text je vystavěn logickým a velmi komplexním způsobem. Autorka zpracovala a dohledala relevantní literaturu teoretickou (od Boothe k Chatmanovi či Phelanovi) a-historickou (vztahující se k proměňujícím se produkčním a distribučním podmínkám seriálové tvorby v USA), zároveň využívá i zdroje přibližující tvůrčí rozhodnutí stojící za dvěma podrobněji zkoumanými seriály. Poznatky z odborné literatury dokázala přitom shrnout a použít srozumitelným a poučným způsobem.

Moje asi jediná lehká pochybnost se týká v tomto ohledu toho, že si diplomantka záměrně vybrala teoretiky, kteří spolu nesouhlasí a přináší dost odlišné koncepce. Barbora se přitom k žádnému z nich nepřiklání a následně jejich definice ve svém textu ani příliš nevyužívá. Na druhou stranu nicméně chápu, že i tak mají tyto pasáže v textu svou funkci - napomáhají vytvořit si jasnější obecnou představu o specifické narativní strategii nespolehlivého vypravěče a ukazují, jakými různými způsoby lze o tématu uvažovat. Autorka sama se přitom vědomě rozhodla postupovat trochu jiným způsobem a zaměřit se více na pragmatický způsob definování nespolehlivého vypravěče (tj. z pohledu recipientů), na produkční a distribuční podmínky umožňující či naopak znemožňující určité způsoby práce s nespolehlivým vyprávěním a v neposlední řadě na tvůrčí perspektivu – tedy na to, proč tvůrci zvolili u vybraných snímků a seriálů zrovna tento model vyprávění (jaké má výhody a funkce, jak umožňuje pracovat se vztahem mezi syžetem a fabulí, jak napomáhá tematické rovině díla)? Tento trojí úhel pohledu, kombinující vlastní detailní analýzy jednotlivých děl s historicky fundovaným promyšlením kontextu jejich vzniku, se ukázal jako velmi přínosný. Dostatečně tak vyvrací mou prve zmíněnou pochybnost, zda by nebylo vhodné v práci více využít definice naratologů, které jsou v jejím úvodu přiblížené – nebylo, protože autorka diplomové práce po jejich prozkoumání záměrně zvolila odlišný typ analýzy, takový, který je jí coby scenáristce bližší a který umožňuje prozkoumat aspekty, které v dosavadní odborné literatuře nebyly dostatečně zkoumány.

Z formálního a stylistického hlediska nemám k textu žádné výhrady. Autorka píše jasným, argumentovaným způsobem, v textu víceméně nejsou gramatické chyby (s výjimkou pár chybějících čárek), dodržuje citační normu, adekvátně sepsala závěrečný seznam literatury.

V úhrnu na této diplomové práci oceňuji, že téma nespolehlivého vypravěče zkoumá komplementárním způsobem z různých úhlů pohledu, nabízí historické i teoretické shrnutí a zároveň původní a přínosné analýzy a úvahy pisatelky (např. o rozdílech mezi nespolehlivými a neschopnými vypravěči, o specifčnosti seriálových nespolehlivých vypravěčů, anebo o spektru, na kterém se použití nespolehlivého vypravěče pohybuje). Z textu, který značně překračuje minimální požadovanou délku diplomových prací na FAMU, je znát, že autorka jej připravovala pečlivě, dlouhodobě a s intenzivním zájmem o zpracovávané téma. Text doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou A.

22. 9. 2019

Helena Bendová

